

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВИ ЯК СУБ'ЄКТА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СЕКРЕТНІ ВИНАХОДИ ТА КОРИСНІ МОДЕЛІ

FEATURES OF THE LEGAL STATUS OF THE STATE AS A SUBJECT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN SECRET INVENTIONS AND UTILITY MODELS

Москалюк Н.Б.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності
Тернопільський національний економічний університет

У статті аналізуються випадки визнання держави суб'єктом права інтелектуальної власності на секретні винаходи та корисні моделі. Детальній характеристиці підлягають права та обов'язки держави як суб'єкта прав. Особливу увагу автором звертається на обмеження у розпорядженні майновими правами інтелектуальної власності, що пов'язані із забезпеченням збереження державних таємниць. Ґрунтовний науково-теоретичний аналіз норм чинного законодавства дав автору можливість виявити його суперечності та недосконалості, а також запропонувати можливі шляхи їх усунення.

Ключові слова: державна власність, об'єкт патентного права, секретний винахід та корисна модель, державна таємниця, чинність патенту, розпорядження правами інтелектуальної власності.

В статье анализируются случаи признания государства субъектом права интеллектуальной собственности на секретные изобретения и полезные модели. Детальной характеристике подлежат права и обязанности государства как субъекта прав. Особое внимание автором обращается на ограничения в распоряжении имущественными правами интеллектуальной собственности, связанные с обеспечением сохранности государственной тайны. Основательный научно-теоретический анализ норм действующего законодательства дал автору возможность выявить его противоречия и несовершенства, а также предложить возможные пути их устранения.

Ключевые слова: государственная собственность, объект патентного права, секретное изобретение и полезная модель, государственная тайна, действие патента, распоряжение правами интеллектуальной собственности.

The cases of state recognition of the subject of intellectual property rights on secret inventions and utility models are analyzed in the article. The rights and obligations of the state as a subject of rights are described in detail. Particular attention is paid by the author to restrict the disposal of intellectual property rights related to ensuring preservation of state secrets. Fundamental scientific and theoretical analysis of the current legislation gave to the author the opportunity to reveal its contradictions and imperfections, and propose ways of elimination them.

In particular, it was found that by the general principles of civil law of Ukraine the intellectual property rights acquired by the entities, namely individuals and legal entities. However, in some cases, the subject of intellectual property rights may become a state. So in the process of funding from the state budget proprietary intellectual property rights obtained in the scientific research and experimental design activity results belong to executors under contracts, and in the case if the technology and/or its components are classified as the state secret, the property rights are transferred to the state.

The practice of foreign countries is shows that the status of secret inventions become the inventions, but the author defends the position of the need to maintain national legislation that allow to obtain patents for secret inventions and secret utility models.

According to the national legislation owner of the patent for a secret invention (utility model) has the right to appropriate state expert the proposal to declassification the invention (utility model) or the change of the degree of secrecy. In this connection, the author notices in the case of declassification of the invention or utility model the right to file an application for a patent (declarative patent) for an invention for a period remaining until the end of the patent (declarative patent) for a secret invention or a declarative patent for a secret utility model has to give to executors who performed the research and development funding for the state budget.

The author argues the need of legislative provision the case if the patent owner is the state represented by a particular government agency it has to be authorized by the state expert on secrets to define the range of entities that have access to sensitive facilities.

According to the norms of patent law of Ukraine owner of the patent for a secret invention or a declarative patent for a secret utility model has the right to obtain from a public body established by the Cabinet of Ministers of Ukraine monetary compensation to cover the costs for the payment of duties under this Act. In opinion of the author, the rule concerning the right of compensation is irrelevant if the owner of the property rights is the state because to compensate to itself is illogical. So on this occasion the author expresses the proposal of need to make revisions to patent law, which would exclude the indicated illogicality.

Key words: state ownership, object of the patent law, secret invention and utility model, state secret, patent validity, disposal of intellectual property rights.

За загальними засадами цивільного законодавства України права інтелектуальної власності набуваються особами, тобто фізичними та юридичними особами. Проте, у деяких випадках, суб'єктом прав інтелектуальної власності може стати і держава. Те, що набуття вказаних прав входить до особливих випадків, що держава як суб'єкт публічного права зобов'язана розпоряджатися належними їй об'єктами на приватноправових засадах і, до того ж, дотримуватися вимог законодавства про охорону державних таємниць, робить наукову розвідку у цій сфері відносин цікавою та актуальною.

Метою статті є здійснення ґрунтовного науково-теоретичного аналізу норм чинного законодавства України, що встановлюють можливість набуття прав інтелектуальної власності державою, правила розпорядження та захисту таких прав, для виявлення недосконалостей законодавчих

норм, проблем із їх застосуванням та окреслення шляхів їх удосконалення.

Серед дослідників питань особливостей правової охорони секретних винаходів та корисних моделей можна назвати П. Крайнєва, Л. Работягову, Є. Хромушкіну, Є. Ходаківського, В. Якобчука, І. Литвинчука та ін. При безумовній оцінці наукового внеску вказаних вчених у цивілістичну науку, все ж доводиться констатувати, що правовому статусу власника прав на секретні об'єкти інтелектуальної власності в їх публікаціях відводиться незначна увага. При тому, що держава як власник таких прав взагалі не розглядається.

Серед видатних вчених, які звертали свій науковий інтерес до державної власності слід назвати О. Дзеру, В. Устименка, О. Харитонову, В. Щербину та ін. Попри те, що вказаними вченими ґрунтовно аналізувались питання

характеристики права державної власності та її складу, кола об'єктів, на які може поширюватися режим державної власності та підстав її набуття, секретні об'єкти права інтелектуальної власності серед інших об'єктів прав залишилися ними поза увагою. Тобто публікації вчених мають чітку спрямованість або на загально-цивілістичні основи права державної власності, або на особливості правової охорони результату інтелектуальної діяльності без чіткого встановлення правового статусу держави як можливого суб'єкта цих прав. Тож наша увага буде спрямовуватися на узагальнення цих двох категорій досліджень і, за врахування норм чинного законодавства України, встановлення особливостей правового статусу держави як суб'єкта прав інтелектуальної власності на секретні винаходи та корисні моделі.

Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» у п. 1 ст. 11 встановлює, що майнові права на технологію та/або її складові, що створені у процесі виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів, належать установам, організаціям та підприємствам – виконавцям цих робіт відповідно до Цивільного кодексу України, крім випадків, передбачених ч. 2 цієї статті. Частина 2 ст. 11, у свою чергу, встановлює, що майнові права на технологію та/або її складові, що створені у процесі виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів, передаються установами, організаціями та підприємствами – виконавцями органам державної влади, Національній академії наук України та галузевим академіям наук, які здійснюють фінансування зазначених науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (далі – замовники), з урахуванням положень Цивільного кодексу України, якщо технологію та/або її складові віднесено до державної таємниці та в інших випадках, визначених законом [1]. Із редакції зазначеної норми можна дійти висновку, що при фінансуванні із державного бюджету майнові права інтелектуальної власності на отримані в ході науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності результати належать виконавцям за договорами, а у випадку якщо технологію та/або її складові віднесено до державної таємниці, то майнові права передаються державі. Тож одним із способів набуття державою майнових прав інтелектуальної власності є фінансування наукових досліджень із державного бюджету і створення в процесі цієї діяльності результатів, які підлягають охороні, проте із врахуванням вимог законодавства про державну таємницю.

Звертаючись до Закону України «Про державну таємницю», ми можемо встановити, яка ж інформація може бути визнана державною таємницею, а від того – вплинути на визначення суб'єкта, якому належатимуть майнові права інтелектуальної власності. Стаття 8 Закону встановлює, що у сфері економіки, науки і техніки це може бути інформація про наукові, науково-дослідні, дослідно-конструкторські та проектні роботи, на базі яких можуть бути створені прогресивні технології, нові види виробництва, продукції та технологічних процесів, що мають важливе оборонне чи економічне значення або суттєво впливають на зовнішньоекономічну діяльність та національну безпеку України [2]. Тобто ст. 8 встановлено, яка інформація може набути статусу державної таємниці, але суб'єктом прав на цю інформацію може бути як фізична особа чи юридична особа, так і держава.

Для встановлення об'єктів, які можуть набувати статусу секретних і перебувати у державній власності, необхідно проаналізувати спеціальне законодавство України у сфері інтелектуальної власності з метою виявлення окремо передбачених норм щодо охорони таких об'єктів. В ході проведеного аналізу нами встановлено, що єдиним

законом, який містить зазначені норми щодо охорони секретних об'єктів, є Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», а відтак засекречування жодних інших об'єктів, крім винаходів та корисних моделей, не передбачено.

Цікаво, що практика України у питанні визначення можливих об'єктів засекречування відрізняється від іноземної практики. Так, за законодавствами США, Великобританії, Німеччини та Франції секретним об'єктом є тільки винахід, незважаючи на те, що правова охорона корисних моделей передбачена в деяких із названих держав. Окремі автори [4] відстоюють думку про правильність такої позиції, оскільки вважають, що немає потреби державі засекречувати відомості про технологічне (технічне) вирішення, щодо якого не проведена кваліфікаційна експертиза. Ними вказується, що якщо в Законі залишити тільки один секретний об'єкт – винахід, то необхідно передбачити норми, які, в разі необхідності, дозволять засекречувати відомості, які містяться у заявці на корисну модель. Норми, на їх думку, можуть бути викладені у такій редакції: «Під час проведення попередньої експертизи заявку на корисну модель розглядають на предмет наявності в ній відомостей, які можуть бути віднесені згідно із Зводом відомостей, що становлять державну таємницю, до державної таємниці. За наявності в заявці таких відомостей заявнику надсилається про це повідомлення і пропонується на його вибір відкликати заявку або перетворити її в заявку на винахід. До одержання відповіді від заявника розгляд заявки призупиняється» [4]. Ми із такою позицією автора не погоджуємося, оскільки вважаємо, що за наявності прав на секретний об'єкт патентовласник і так обмежується у зв'язку із необхідністю збереження державної таємниці, а внесення пропонованих змін ще більше обмежуватиме його права або призведе до їх неотримання. Виходячи із того, що у випадку набуття прав на корисну модель саме патентовласник є відповідальним за дотримання критеріїв патентоздатності і на нього покладаються фінансові зобов'язання у процесі отримання патентних прав, ми переконані, що заявник не ризикуватиме і здійснить самостійно патентний пошук. Тож нами відстоюється позиція необхідності збереження норм національного законодавства, які дають змогу отримувати патенти на секретні винаходи і секретні корисні моделі.

Проаналізуємо детальніше усю процедуру набуття, розпорядження та захисту прав на секретний винахід та корисну модель, права на які належать державі.

Як вказувалось вище, єдиним випадком, за якого можливе отримання державою прав інтелектуальної власності на секретні об'єкти, є фінансування їх розробки із державного бюджету. Тобто йдеться про набуття статусу первинного суб'єкта права інтелектуальної власності, оскільки випадків набуття статусу вторинного суб'єкта є значно більше, але їх аналіз виходить за межі нашого дослідження.

Для набуття прав необхідно дотриматися процедури, передбаченої п. 3 ст. 11 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». Зокрема, виконавець направляє замовнику повідомлення про створену під час виконання науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи технологію та/або її складові протягом одного місяця з дня одержання повідомлення від автора технології та/або її складових.

Замовник протягом двох місяців з дня одержання від виконавця повідомлення або уповноважена ним державна установа має:

- 1) укласти з виконавцем договір про набуття замовником майнових прав на технологію та/або її складові;
- 2) для об'єктів права інтелектуальної власності – складових технологій, набуття права на які засвідчується охоронним документом, визначити сторону, що здійснює їх правову охорону, та за потреби забезпечити подання заявок на отримання зазначених охоронних документів;

3) врегулювати питання укладення з автором письмового договору про розмір та умови виплати йому (його правонаступнику) винагороди відповідно до економічної цінності технології та/або її складових або іншої вигоди, що може бути одержана від використання зазначених об'єктів.

Якщо замовник не виконає зазначених у ч. 2 цієї статті вимог у встановлений строк, дії, визначені ч. 3 цієї статті, із забезпечення правової охорони зазначених об'єктів права інтелектуальної власності здійснює виконавець, до якого переходять майнові права на створену технологію та/або її складові [1].

З метою отримання патенту держава в особі компетентного органу подає до Державної служби інтелектуальної власності України (далі – Установи) заявку через режимно-секретний орган чи через компетентний орган місцевої державної адміністрації. Якщо для набуття патентних прав на звичайні винаходи та корисні моделі за дорученням заявника заявка може бути подана через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу, то у випадку подання заявки для набуття прав на секретні об'єкти заявник у таких правах обмежується з метою захисту державної таємниці.

Заявка на винахід повинна стосуватися одного або групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом (вимога єдиності винаходу). Заявка на корисну модель повинна стосуватися однієї корисної моделі (вимога єдиності корисної моделі). Заявка складається українською мовою і повинна містити: заяву про видачу патенту на винахід чи деклараційного патенту на винахід (корисну модель); опис винаходу (корисної моделі); формулу винаходу (корисної моделі); креслення (якщо на них є посилання в описі); реферат [3]. Варто зауважити, що зі вступом в дію Цивільного кодексу України деклараційні патенти на винаходи не видаються, а відтак наведена вище норма підлягає перегляду і приведенню її у відповідність до норм Цивільного кодексу України.

Після прийняття заявки експертним органом (на сьогоднішній день – Українським інститутом промислової власності) проводиться попередня, формальна та кваліфікаційна (лише для винаходів) експертизи заявки. В ході попередньої експертизи Державний експерт розглядає матеріали заявки, і в разі наявності в них відомостей, які відносяться до державної таємниці, складає експертний висновок. Експертний висновок за Законом України «Про державну таємницю» повинен містити:

- інформацію, яка має становити державну таємницю;
- підстави для віднесення інформації до державної таємниці та обґрунтування шкоди національній безпеці України у разі її розголошення;
- ступінь секретності зазначеної інформації;
- обсяг фінансування заходів, необхідних для охорони такої інформації;
- державний орган, орган місцевого самоврядування, підприємство, установа, організація чи громадянин, який вніс пропозицію про віднесення цієї інформації до державної таємниці, та державний орган (органи), якому надається право визначати коло суб'єктів, які матимуть доступ до цієї інформації;
- строк, протягом якого діє рішення про віднесення інформації до державної таємниці [2].

Якщо Державний експерт прийняв рішення про віднесення заявленого винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, він за Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» визначає коло осіб, які можуть мати доступ до нього, і все наступне діловодство за заявкою здійснюється у режимі секретності. Про рішення Державного експерта заклад експертизи негайно повідомляє заявника.

Нормами патентного законодавства України передбачено, що якщо у заявці не було пропозиції заявника про віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці,

а Державний експерт відніс винахід (корисну модель) до державної таємниці, то заявник, у разі незгоди, може подати до закладу експертизи мотивоване клопотання про розсекречування матеріалів заявки чи оскаржити рішення Державного експерта до суду. У випадку наявності у держави майнових прав інтелектуальної власності дана норма не застосовується, оскільки власником таких прав держава є лише у випадку визнання винаходу (корисної моделі) секретним об'єктом інтелектуальної власності.

Після винесення висновку експертизи Установа приймає рішення про видачу патенту або про відмову у видачі патенту. Рішення Установи надсилається заявнику. Звісно оскаржувати відмову у видачі патенту може будь-який заявник незалежно від форми власності, у тому числі і державний орган.

Власник патенту на секретний винахід (корисну модель) має право внести відповідному Державному експертові пропозицію про розсекречування винаходу (корисної моделі) чи зміну встановленого ступеня секретності. Державний експерт у цьому випадку повинен розглянути пропозицію і дати письмову відповідь протягом місяця від дати одержання пропозиції [3].

Згідно ст. 27 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» власник патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель протягом одного року від дати одержання ним рішення Державного експерта про розсекречування винаходу (корисної моделі) має право подати до Установи клопотання про видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід на строк, що залишився до закінчення дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель. Цією нормою законодавець відновлює баланс інтересів суспільства і окремого патентовласника, який через накладення грифу секретності не зміг повноцінно використати свій об'єкт на власний розсуд. І ми погоджуємося із необхідністю існування такої можливості для патентовласників – фізичних осіб та юридичних осіб. Проте у відношенні держави вказана норма, на нашу думку, обмежує права виконавців за договорами про проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Нагадаймо, що набуття майнових прав інтелектуальної власності державою є особливим випадком і застосовується виключно тоді, коли результат наукової діяльності визнано державною таємницею. У всіх інших випадках майнові права набувають виконавці за цієї категорії договорами. Тому нами обстоюється позиція, що у випадку розсекречування винаходу чи корисної моделі право на подання клопотання про видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід на строк, що залишився до закінчення дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель має надаватися виконавцям, які здійснювали наукові розробки за фінансування з державного бюджету. Вказана пропозиція, на нашу думку, ще раз підтвердить, що за загальним правилом майнові права на фінансовані із бюджету розробки належать виконавцям, а лише у виняткових випадках, пов'язаних із необхідністю охорони державної таємниці, ці права надаються державі. Для реалізації зазначеної пропозиції п. 3 ст. 11 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» має бути доповнений нормою наступного змісту: «У випадку розсекречування технології та/або частини технології, набуття права на які засвідчувалося патентом на секретний винахід чи секретну корисну модель, замовник на протязі одного місяця повідомляє про розсекречення виконавцю, який на протязі року від прийняття державним експертом рішення про розсекречування може подавати до Установи клопотання про видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід на строк, що залишився до закінчення дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель».

Якщо із набуттям патентних прав практично не виникає особливих проблем, то із розпорядженням ними проблем буває значно більше. Так, використання секретного винаходу (корисної моделі) власником патенту згідно із п. 2 ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [3] має здійснюватися з додержанням вимог Закону України «Про державну таємницю» та за погодженням із Державним експертом. Якщо детальніше розглянути вказане положення, то слід вказати, що власник патенту на секретний винахід (корисну модель) має право розпоряджатися своїми правами, тобто надавати будь-якій особі дозвіл на використання секретного винаходу (корисної моделі) на підставі ліцензійного договору чи передавати увесь комплекс майнових прав інтелектуальної власності на винахід (корисну модель) тільки за погодженням із Державним експертом. Важливо, що примусове відчуження патенту за його невикористання у випадку секретних об'єктів не застосовується.

З приводу вказаної вище особливості Л. Роботягова вважає, що сама по собі патентна форма охорони секретних винаходів має внутрішню суперечливість. Так, автор вказує, що «з одного боку, відомості про секретні винаходи (корисні моделі) поширюються і використовуються згідно зі ст. 6 Закону України «Про державну таємницю» за рішенням відповідного органу державної влади, якому Державним експертом надається право приймати рішення щодо суб'єктів, які матимуть доступ до цієї інформації. Тим самим законодавчо визначено конкретний суб'єкт, який має право дозволяти або забороняти передачу цих відомостей і, отже, використовувати відповідні винаходи (корисні моделі) з метою захисту національної безпеки України. З іншого боку, патент на секретний винахід (корисну модель) відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» надає його власнику право дозволяти або забороняти використання тих самих відомостей про винахід (корисну модель). При цьому в ринкових умовах власник патенту прагне максимально реалізувати свої права, що випливають із патенту. Таким чином власник патенту на винахід (корисну модель) відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» і держава згідно із Законом України «Про державну таємницю» в особі відповідного органу державної влади одночасно набувають право використовувати винахід (корисну модель). Як результат – змішування правомочностей двох суб'єктів права, що мають неоднакові інтереси і керуються різними критеріями з приводу тих чи інших дій» [4].

Ми позицію автора поділяємо, проте тільки у відношенні фізичних та юридичних осіб – власників патентів на секретні винаходи та корисні моделі. У випадку наявності державної власності на секретні винаходи та корисні моделі змішування правомочностей двох суб'єктів права не відбувається. Хочеться наголосити лише на тому, що законодавчо має бути встановлено, що якщо патентовласником є держава в особі конкретного державного органу, то саме йому має бути надано дозвіл Державним експертом з питань таємниці визначати коло суб'єктів, які матимуть доступ до секретних об'єктів. Цим нововведенням усунулася б можливість впливу на розпорядження секретним винаходом чи корисною моделлю двох різних державних органів.

Необхідно враховувати, що ліцензія на використання секретного винаходу (корисної моделі) може бути видана власником патенту тільки особі, яка має дозвіл на доступ до цього об'єкта від Державного експерта. Якщо зазначена особа не може досягти з ним згоди стосовно видачі ліцензії, Кабінет Міністрів України має право дозволити їй використання секретного винаходу (корисної моделі) без згоди власника патенту на умовах невиключної ліцензії, тобто застосувати норми щодо примусового видання ліцензії.

Згідно п. 3 ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» власник патенту (декларацийного патенту) на секретний винахід чи декларацийного патенту на секретну корисну модель має право на одержання від державного органу, визначеного Кабінетом Міністрів України, грошової компенсації на покриття витрат за сплату зборів, передбачених цим Законом [3]. У вказаній вище нормі йдеться про компенсацію на покриття витрат за сплату зборів при оформленні патенту. До речі, збори за підтримання чинності патентних прав на секретний винахід та секретну корисну модель не сплачуються, а це означає, що втратити патентні права раніше встановленого строку через несплату платежів за підтримання чинності патенту неможливо. Це також є особливістю правової охорони секретних об'єктів. Отож, сума компенсації, яка підлягає виплаті патентовласнику, включає лише платежі за набуття патентних прав.

Норми щодо права на компенсацію втрачають, на нашу думку, свою актуальність, якщо власником майнових прав є держава. Адже компенсування самому собі є нелогічним. З цього приводу нами висловлюється пропозиція необхідності внесення уточнень до патентного законодавства України, що виключають вказану нелогічність. Для цього, п. 3 ст. 28 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» має бути викладено у наступній редакції: «Власник патенту (декларацийного патенту) на секретний винахід чи декларацийного патенту на секретну корисну модель, окрім випадків коли власником є держава в особі уповноважених органів, має право на одержання від державного органу, визначеного Кабінетом Міністрів України, грошової компенсації на покриття витрат за сплату зборів, передбачених цим Законом».

І на завершення, оскільки держава все-таки може у деяких випадках набувати статусу первинного суб'єкта прав інтелектуальної власності, то слід узгодити положення законодавства про інтелектуальну власність із загальними положеннями цивільного законодавства про підстави набуття права державної власності. Для цього до спеціальних підстав набуття права державної власності слід додати підставу «створення за умови фінансування із державного бюджету результату інтелектуальної діяльності у вигляді об'єкта інтелектуальної власності, що віднесений до державної таємниці».

Отже, дослідження особливостей правового статусу держави як суб'єкта прав інтелектуальної власності на секретні винаходи і корисні моделі дозволили сформулювати нам ряд наступних висновків:

- на загальних підставах майнові права на результати дослідження, що фінансувались із державного бюджету належать виконавцям, і лише у випадку віднесення їх до державної таємниці вказані майнові права належать державі;
- як патентовласник – фізична чи юридична особа, так і патентовласник – уповноважений державний орган зобов'язані при набутті, розпорядженні та захисті своїх патентних прав враховувати вимоги законодавства про державну таємницю;
- держава, на наше переконання, повинна володіти майновими правами інтелектуальної власності виключно при віднесенні їх до державної таємниці, у випадках розсекречування повинен застосовуватися загальний принцип реєстрації патенту на користь виконавця;
- грошова компенсація на покриття витрат за сплату зборів при отриманні патентних прав й у випадку державної власності на об'єкти є недоцільною, а тому мають бути внесені уточнення до законодавства, які цю можливість відмінять;
- аналіз іноземної практики набуття майнових прав на секретні об'єкти інтелектуальної власності дозволив нам виявити, що застосовується подібний правовий режим виключно до винаходів, проте ми стоїмо на позиції про необхідність збереження можливості держави набувати права і на секретні корисні моделі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14 вересня 2006 року № 143-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 45. – Ст. 434.
2. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93.
3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15 грудня 1993 року № 3687-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32.
4. Роботягова Л. Патент як форма правової охорони секретних винаходів / Л. Роботягова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ndiiv.org.ua/ua/library/view-patent-jak-forma-pravovoji-okhorony-sekretnykh-vynakhodiv.html>

УДК 347.786

СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПОСТАНОВОК І ДЕЯКИХ ВИДІВ
ТЕАТРАЛІЗОВАНИХ ВИДОВИЩ У ПРАВОВОМУ ВИМІРІVALUE THEATRICAL PRODUCTIONS AND SOME TYPES OF THEATRICAL
SPECTACLES IN LEGAL TERMS

Санченко О.І.,
аспірант кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена визначенню співвідношення театральних постановок та театралізованих видовищ як результатів творчої діяльності. Аналізується визначення поняття «видовище» у порівнянні з визначенням «шоу». Розглядаються особливості окремих видів театралізованих видовищ, зокрема театр мод, спорту, карнавалу, постановки Клубу веселих та кмітливих. Робиться висновок про умови надання правової охорони окремим видам театралізованих видовищ як театральним постановкам.

Ключові слова: театральна постановка, видовище, шоу, театр мод, театралізація спорту, карнавал, постановки Клубу веселих та кмітливих.

Статья посвящена определению соотношения театральных постановок и театрализованных зрелищ как результатов творческой деятельности. Анализируется определение понятия «зрелище» в сравнении с определением «шоу». Рассматриваются особенности отдельных видов театрализованных зрелищ, в частности театров мод, спорта, карнавала, постановки Клуба веселых и находчивых. Делается вывод об условиях предоставления правовой охраны отдельным видам театрализованных зрелищ как театральным постановкам.

Ключевые слова: театральная постановка, зрелище, шоу, театр мод, театрализация спорта, карнавал, постановки Клуба веселых и находчивых.

In the article the questions of the possibility of a protection of dramatized spectacles as theatrical performances are considered. The attention is paid to the adaptation for the stage of certain spheres of life, makes relevant a question of perfection of their legal protection. For this research the category «spectacle» is basic. Such signs of a spectacle are marked out as visual perception, emotional effect, synthetically character, ethnic, national, regional nature. It is paid attention to the classification of spectacles on collective, utilitarian, esthetic. Such spheres of staging of spectacles are marked out as theaters of fashion, sport, carnival, performances of Club of cheerful and resourceful. It is drawn the conclusion about the possibility of consideration of a theater of fashion in certain cases as spectacle of the dramatized nature. It is concluded about the possibility of investment of athletes in certain cases by the neighboring rights as performers of roles concerning staging of the sphere of sport. The attention is paid to the need of spreading resling staging of a commercial secret routine until their performance. The staging of a sporting event distinguishes as legal and illegal. At the same time, the legal staging concludes in registration of a sporting event, in particular accompanied by musical and decorative design. The illegal staging concludes in a case of availability of arrangements on final permission of sports competition. Also, the attention is paid to the connection of the theater and the martial arts of wushu on the performances of Beijing opera. Carnivals are considered as the following example of the dramatized show. A carnival, as a theatrical performance, is provided by guarding only in the presence of isolation from audience, execution of accurately registered role and availability of the main idea of a carnival.

In other cases, guarding is not provided to a carnival as a theatrical performance. And, as the last case, it is considered performances of Club of cheerful and resourceful which can also be protected in the mode of this object at compliance to their signs of a theatrical performance. The conclusion is drawn about discrepancy of theatrical performances and dramatized spectacles and dissemination to these two objects of various routines of protection in the article. The possibility of protection of dramatized spectacles as theatrical performances only in case of compliance to their signs of a theatrical performance is allowed.

Key words: theatrical performance, spectacle, show, theater of fashion, sport staging, carnival, performances of Club of cheerful and resourceful.

Театральна постановка є одним із об'єктів авторського права, котрий привертає до себе науковий інтерес цивілістів. Театральна постановка може приймати різні форми, що подекуди кардинально відрізняються одна від одної, але все ж об'єднуються у єдине поняття за наявності комплексу фундаментальних ознак театральної постановки. Різноманіття творчих підходів породжує широкий вибір мистецьких продуктів, які тісно межують з театральними постановками, але не відносяться до них, а відтак не поєднують їхній правовий режим. Ця теоретична та практична проблема актуалізується у зв'язку з масовим поширенням так званих театралізованих видовищ.

Окремі питання, пов'язані з правовим регулюванням відносин у театральній діяльності висвітлювалися у наукових працях таких вчених, як: А. Антонова, Г. Алтинбаєва, Ю. Вахитова, І. Матвеев, І. Лагкуєва, Є. Ліхотникова, М. Малєїна, М. Тасвська, І. Рабинович, М. Расходніков, Ю. Федорова, Н. Федорченко та інших. Разом з тим, сучасні тенденції появи та розвитку театралізованих видовищ свідчать про актуальність вироблення правового режиму охорони новітніх театралізованих видовищ.

Метою статті є визначення особливостей окремих видів театралізованих видовищ та визначення умов надання їм правової охорони як театральним постановкам.